

Lisbeth Salanderová a Mikael Blomkvist: Pipi a Kalle v postmoderním hávu

Začněme krátkým citátem z e-mailu, který poslal Steig Larsson svému švédskému nakladateli:

„Zkusil jsem plavat proti proudu. Chtěl jsem vytvořit hrdiny, kteří se dramaticky odlišují od běžných postav kriminálního žánru. Mým výchozím bodem byla úvaha, jaká by byla Pipi Dlouhá punčocha v dospělosti. Dívali by se na ni jako na sociopata, protože vidí společnost jiným způsobem a chybějí jí sociální dovednosti? A tak vznikla Lisbeth Salanderová, která má celou řadu mužských rysů.“

Někteří recenzenti se pokoušeli stanovit více či méně zdařilé paralely mezi Lisbeth Salanderovou a různými literárními postavami. Ale my se zaměříme na srovnání s Pipi Dlouhou punčochou, zčásti kvůli Larssonovu záměru, a také protože to poslouží k lepšímu pochopení dvou hlavních postav a jejich vzájemného vztahu.

Blomkvist ani Salanderová nemají rádi srovnávání s postavami z dětských knih. *„Kdyby mi někdo řekl Pipi Dlouhá punčocha, tak by měl pěkného modráka.“*

Lisbeth Salanderová je přibližně pětadvacetiletá, štíhlá, anorekticky vypadající dívka s uhlově černými vlasy a tetováním, která by se snadno dala zaměnit za teenagerku. Sice ne s velikánskými botami a zrzavými copy trčícími do stran v pravém úhlu jako u Pipi, ale každopádně extravagantní osoba. I když je to samotářka, podařilo se jí získat vysoce kvalifikovanou pozici soukromého detektiva v „Milton Security“.

Čtenáři Lindgrenové si jistě vzpomenou, že Pipi je na začátku příběhu sirotek. Potom se dozvídáme, že její otec je námořní kapitán a „král“ vzdáleného ostrova. A tak Pipi žije sama v obrovském zchátralém domě, jen se svou opičkou, panem Nilssonem, a koněm. Ani my se v prvním dílu *Milénia* nedozvíme nic o otci Salanderové; její matka žije v pečovatelském ústavu, takže prakticky vzato je také na světě sama.

Druhým zásadním bodem je její vztah k autoritám. Pipi kategoricky odmítá jakýkoliv dobře míněný zásah dospělých do svého života, jí a spí, jak jí to vyhovuje, a její přechodný pobyt ve škole byl stresující stejně tak pro učitele jako pro ni samotnou. Zvědavé a horlivé sousedky často volají policii, aby poslala Pipi do dětského domova, ale Pipi užije svou nadlidskou sílu a prostě jim všem ukáže dveře.

Lisbeth nejen kvůli svému vzhledu, ale také kvůli autistickým rysům nikdy nedokončila základní školu, i když má velké intelektuální schopnosti. Učitelé nejsou schopní s ní navázat kontakt a nevšimnou si, že je systematicky šikanována staršími a silnějšími spolužáky. Ve srovnání s Pipi je Lisbeth realističtější, je nucena v boji se „systémem“ první bitvu vzdát. Zajímá se o ni sociální úřad, dostane nálepku „mentálně zaostalá“ a předají ji po kontrolu poručníka. Její oficiální charakteristika je „introvertní, bez sociálních dovedností, s nedostatkem empatie, egocentrická, psychopatická a s asociálním chováním, neschopná spolupráce a učení se dovednostem“. Většina z těchto charakteristik by se hodila stejně tak na Pipi. Pro lidi je těžké vzít na vědomí, že pod neuspořádanou fasádou jsou tyto dvě dívky schopné se o sebe postarat a vytvořit pevná přátelství s lidmi, které mají rády.

Lisbeth se vyvíjí, snaží se najít svou vlastní identitu jako dospělá žena. Díky práci v bezpečnostní agentuře a také díky vztahu s Mikaelem Blomkvistem se v mnoha směrech rychle rozvíjí. Je silně podezíravá k jiným lidem a stojí jí velké úsilí někomu věřit. Pokud se však uvolí někomu otevřít dveře, je extrémně loajální a snaží se pomáhat. Když je přítel v nouzi, Salanderová sedne na svou motorku a bez prodlení se pustí do akce, přičemž často využije své nadlidské – nebo možná autistické – hackerské schopnosti.

Její role v příběhu je důležitá i proto, že Mikael Blomkvist je ve své podstatě obezřetný gentleman a jako takový těžko něco zmůže proti tvrdým venkovanům, kteří napřed střílí a pak se teprve ptají. Lisbeth Salanderová ochotně poruší pravidla (a řadu švédských

zákonů), když jde o to pomstít zločin spáchaný na ženě. Lisbeth totiž nemá ve zvyku čekat na policii. Larsson si ve své knize velice zakládá na rovnováze pohlaví. A je to právě ona, kdo se stává hybatelem děje a hlavním aktérem honu na neznámého pachatele.

A Mikael Blomkvist?

Paralela s trilogií Astrid Lindgrenové o dětském detektivu Kalle Blomkvistovi je také na první pohled zřejmá. Hned na začátku knihy se dozvídáme o původu této přezdívky, kterou je Mikael ke své pramali radosti v románu často nazýván. Jako mladý začínající novinář totiž náhodou odhalil gang bankovních lupičů, což mu vyneslo okamžitou slávu a pochopitelně také tuto přezdívku.

A co má Mikael Blomkvist společného se svým jmenovcem? Není složité uvidět v Mikaelovi dospělé vydání odvážného, temperamentního a nápaditého Kalleho. Mikael je ztělesněním idealistického investigativního reportéra se skautskou morálkou. Je to věrný přítel, zřídkakdy se opije a je si vědom etické stránky své profese. A nemusíme zmiňovat, že je věčným nepřítelem jakékoliv formy rasismu, nacismu či diskriminace, utlačování či zneužívání žen. A především — jeho úkol vyřešit starý případ zmizelé dívky z něj udělá amatérského detektiva.

Mikael Blomkvist by tedy měl být prototypem milého, poctivého muže, který respektuje pravidla společnosti. Nicméně se Mikael od Kalleho v mnohém odlišuje. Mikael, který je rozvedený a má pubertální dceru, rozhodně ovládá činnosti, jako je vaření a uklízení, lépe než Salanderová. Také jeho vztahy a románky odhalují velice volné a svobodné pojetí vztahu a sexu.

Postavy Lisbeth Salanderové a Mikaela Blomkvista tedy mohou být volnou paralelou k těmto velkým postavám severské dětské literatury a také holdem jejich tvůrkyni, Astrid Lindgrenové. Larsson však toto téma použil jako určitou „nadstavbu“ ke své románové konstrukci, která sama o sobě má velký potenciál.

A i když je Larssonovo dílo plné tajemství, napětí a čtenář je stržený vírem popisovaných událostí, přece jen může upoutat jeho pozornost tak nepatrný detail, jako jsou knihy na policii v opuštěné chatě, kam Mikael zavítá během vyšetřování. Uhodnete, co je to za knihy? *Pipi Dlouhá punčocha* a *Kalle Blomkvist*.

Volně na motivy:

<http://djskrimiblog.blogspot.com/2009/01/lisbeth-salander-alias-pippi-langstrmpe.html>

<http://djskrimiblog.blogspot.com/2009/01/stieg-larsson-mnd-der-hader-kalle.html>